

d'una mediació entre ell mateix i el testimoni, interpretant el que s'explica des del seu lloc d'observador. És en aquest punt on es pot tendir fàcilment cap a la subjectivitat i, per evitar-ho, s'acompanya gairebé cada afirmació d'una nota en la qual s'aporta la seva procedència. D'aquesta manera, es busca obtenir el màxim rigor possible, a costa de convertir-se l'autor en un cronista minuciós d'uns fets aliens, sobre els quals procura no fer gaires valoracions.

El llibre està dividit en petits capítols temàtics disposats cronològicament en un abans, un durant i un després del conflicte. A cadascun, s'aporten totes les dades disponibles que hi fan referència, així com el nom de totes les persones que hi van prendre part. Aquest excés de meticulositat, que podria limitar l'interès del llibre a un àmbit excessivament local, es compensa amb algunes valuoses experiències de pràctica revolucionària, com la de la col·lectivitat agrícola Aurora, d'una importància d'abast molt més general.

Per tant, és una obra molt ben documentada, però que no vol ser definitiva, ja que la provisionalitat és una característica de la història recent, amenaçada sempre per la possible aparició de noves fonts. En tot cas és una obra necessària, que hauria d'activar la realització d'estudis similars a d'altres poblacions abans

que no es perdi definitivament la memòria del testimoniatge directe d'uns fets que la memòria col·lectiva ha de recuperar i valorar justament.

Àngel Bosch i Lloret

El patrimoni de les plantes

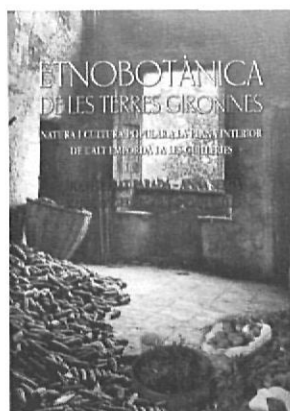
PARADA, MONSERRAT; SELGA, ANNA; BONET, M. ÀNGEL; VALLÉS, JOAN.

Etnobotànica de les terres gironines: Natura i cultura popular a la plana interior de l'Alt Empordà i a les Guílleries

Diputació de Girona. Col·lecció Francesc Eiximenis, 3
Girona, 2002.
349 pàgines

L'etnobotànica, escriuen els autors en la seva introducció, és una ciència interdisciplinària, situada —en mots de Jacques Barrau— «en la cruïlla de les ciències naturals i les ciències humanes, i per això la seva metodologia és una mica particular dins la botànica, ja que utilitza maneres de fer d'altres ciències, com l'antropologia o la lingüística».

Les autores i autor d'aquest llibre són llicenciats en farmàcia i s'han especialitzat en etnobotànica. Els resultats de la seva recerca en aquest camp els han permès elaborar les seves tesis de llicenciatura i altres treballs de síntesi, però no han volgut que el seu treball estigués només a

l'abast dels estudiosos i als arxius dels laboratoris de la Facultat de Farmàcia de la UB i, conscients que la ciència és cultura, han decidit escriure aquest llibre.

Els seus objectius són clars. No pretenen pas escriure un llibre de text de medicina vegetal que la gent pugui creure o seguir a cegues, sinó transmetre i, si pot ser, incorporar al nostre patrimoni cultural unes tradicions d'utilització de les plantes. És el convenciment que s'ha de recuperar i deixar per escrit la saviesa d'aquelles persones grans que han estat coneixedores de les plantes del seu propi entorn i de les seves aplicacions, conscients, per altra banda, que aquestes dades poden contribuir a la recerca de noves plantes útils o de nous beneficis de plantes ja conegudes. «Cada cop que un vell africà mor, es perd tota una biblioteca» (Léopold Sédar Senghor) és la primera citació del llibre.

L'obra està estructurada en cinc parts. Comença

amb una introducció sobre el territori i clima de les zones estudiades i el tipus de vegetació, sense descuidar els aspectes antropogènics. Segueix amb la planificació i el mètode de treball utilitzat; resulta força interessant l'explicació de com es van fer les 75 entrevistes per a la recollida de dades.

La tercera part és el nucli del llibre, amb la descripció dels diferents catàlegs etnoflorístics: el més important inclou 288 plantes, ordenades pel seu nom científic. En cada exemple consta també el seu nom popular, amb l'expressió fonètica, i la referència científica (número del plec de l'herbari del laboratori de la Facultat de Farmàcia de la UB on està classificada), i de manera clara i de fàcil utilització la sistematització de les seves aplicacions i usos, informació obtinguda a partir de les entrevistes, que en alguns casos, per la seva peculiaritat, s'han transcrit tal com van ser transmises oralment.

En els altres catàlegs, molt més resumits, l'afecionat o el lector curiós podrà trobar informació sobre diversitat de mescles de plantes que permeten elaborar diferents classes de remeis medicinals, fórmules per a la preparació de licors i ratafies i també altres preparats remeiers o miraculosos que ens poden protegir de les tempestes o les abelles, i fins i tot un remei per poder-se casar.

I per completar aquests catàlegs, ens ofereixen un estudi comparatiu dels usos d'aquestes plantes en altres territoris de l'àrea mediterrània, amb una reflexió sobre quin és l'ús científic que se'n pot fer, i un interessant capítol sobre l'origen i varietat dels noms populars de les plantes.

Si hi afegim l'extensa bibliografia, el recull gràfic en color de les espècies més importants i els tres annexos que faciliten la utilització del llibre, podem acabar dient que aquest llibre pot servir a qui el llegeixi, tal com desitgen els seus autors, «per treure'n profit personal i reactivar la cadena de transmissió secular d'aquests coneixements».

Montse Manén

Retrat d'un alcalde legendari

BARNADAS, JOAN.

Joan Deu i Ros. Una biografia política.

Ajuntament d'Olot.
Olot, 2001.

L'Ajuntament d'Olot ha iniciat la col·lecció Nova Biblioteca Olotina amb un assaig que pretén fer justícia a la figura de Joan Deu i Ros, alcalde de la ciutat entre el 1869 i el 1874 i, per tant, el primer alcalde d'Olot que va ser elegit per sufragi universal (tot i que aquell avanç va significar només que poguessin

Joan
Deu i Ros
*una biografia
política*

JOAN BARNADAS
I PUIGFERRER

I
Nova
Biblioteca
Olotina

votar els homes majors de 25 anys). L'autor del llibre és Joan Barnadas i Puigferrer, exregidor per ERC que es confessa atret per aquell personatge, a qui els detractors i els incondicionals han elevat a la categoria de llegenda. La feina de Barnadas ha consistit, precisament, a separar el gra de la palla i mostrar Joan Deu a força de dades al més objectives possible. El resultat és un estudi molt ben documentat que possiblement decebrà els que esperin un llibre estrictament divulgador, ja que la imprescindible incorporació de citacions i la *necessària concreció* —sovint feixuga— per descriure la societat de l'època fan que aquesta biografia sigui, sobretot, el referent bibliogràfic per als estudiosos de Deu i l'Olot d'aquell període tan complex des del punt de vista social.

Joan Deu (1835-1919) va néixer en el si d'una família benestant. Barnadas afirma que, tot i que va comptar amb les simpaties

del proletariat, no va deixar de ser en cap moment un burgès. Si bé va demostrar un ideari avançat, va restar sempre allunyat dels moviments anarquista i socialista. «Sempre va formar part del sistema», resumeix l'autor. I no obstant això, ha arrossegat la fama de «menjacapellans», atada probablement perquè, en el terreny dels fets, Deu va ser un home liberal i progressista (per tant, enfrontat amb els interessos de l'Església) i defensor del federalisme. Barnadas es veu obligat en algun moment a negar certes etiquetes que es van penjar al personatge, com la de maçó. Certifica, en canvi, que va participar a la revolució del setembre del 1868 (La Gloriosa) i a la insurrecció del 1869 (en fracassar la qual es va haver d'exiliar), i que va prendre les armes durant la Tercera Carlinada.

Al marge de les qüestions polítiques, Barnadas incideix en la tasca de govern municipal. Durant els anys que Deu va ser alcalde —el primer elegit per sufragi universal— va fundar el *cos de bombers local* i va haver d'organitzar la ciutat per defensar-se dels atacs de les tropes carlines. Va ser sota el seu mandat que van entrar a formar part del consistori, per primer cop, dos regidors provinents de la classe obrera.

El treball de Barnadas omple per fi un buit de la memòria que Olot no es podia permetre.

Ramon Esteban

L'última aproximació al segle XVIII olotí

PUIG I REIXACIL, Miquel.

El segle XVIII.

Ajuntament d'Olot
(edicions municipals)
i Diputació de Girona.

Quaderns d'Història d'Olot, núm. 5.
Olot, 2002.

Aquesta primavera ha aparegut el número 5 dels Quaderns d'Història d'Olot, dedicat al segle XVIII olotí. Aquest text, forçosament breu per les característiques de la col·lecció, presenta al lector amb rigor, documentació i amenitat l'esdevenir d'aquest segle, i no està només dirigit a un públic especialista, sinó a un ampli sector del públic no especialitzat però desitjós de conèixer el passat propi.

S'estructura en 38 capítols, la majoria de dues pàgines —el que fa la lectura àgil i fàcil— i amb plànols, textos documentals, fotografies, etc. que ajuden a una millor comprensió del text. Aquests capítols estan encapçalats per una presentació que orienta sobre el contingut i la intenció de l'obra, i a continuació hi ha una cronologia que situa, abans d'iniciar la lectura, els esdeveniments de diversa índole esdevinguts al llarg del segle.

La història del segle XVIII està estructurada en tres grans apartats. En el primer, que comprèn les quatre primeres dècades del segle,